

Justiitsministri 16. augusti 2023 käskkirja nr 58
„Toetuse andmise ja kasutamise tingimuste ja korra kehtestamine
kinnipeetavate keeleõppeks ja lõimumistegevusteks“ muutmise
käskkirja eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Euroopa Sotsiaalfondi+ vahendite kasutamisel perioodil 2021–2027 on aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.06.2021, lk 159–706) artiklis 10 nimetatud partnerluslepe ning Vabariigi Valitsuse heaks kiidetud ja Euroopa Komisjoni kinnitatud rakenduskava „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027“ (edaspidi rakenduskava). Rakenduskava elluviimiseks kehtestas justiitsminister 16. augusti 2023. a käskkirjaga nr 58 „Toetuse andmise ja kasutamise tingimuste ja korra kehtestamine kinnipeetavate keeleõppeks ja lõimumistegevusteks“ toetuse andmise ja kasutamise tingimused ja korra „Kinnipeetavate keeleõpe ja lõimumistegevused“ (edaspidi TAT käskkiri).

TAT käskkirja muutmise ja selle seletuskirja koostas Justiitsministeeriumi üldosakonna eelarve- ja strateegiatalituse välisvahendite koordinaator Annika Leevand (tel 620 8174, annika.leevand@just.ee) ning TAT käskkirja muutmine ja selle seletuskiri on kooskõlastatud Rahandusministeeriumi üldosakonna õigustalituse juhataja Marju Lepmetsaga (tel 5885 1437, marju.lepmets@fin.ee).

TAT käskkirja muutmist on 21.02.2024 taotlenud elluviija ja selle on tinginud vajadus täpsustada TAT käskkirjaga seotud tegevusi ja abikõlblikke kulusid. TAT käskkirja muutmise taotlus saadeti arvamuse avaldamiseks rakendusüksusele, kes kiitis ettepanekud põhimõtteliselt heaks. Rakendusasutuse algatusel täpsustatakse õppimise tasu maksmise ja kulu tasumist tõendavate dokumentide esitamisega seonduvat.

TAT käskkirja muutmise seletuskiri kirjeldab muudatusi võrreldes justiitsministri 16. augusti 2023. a käskkirjaga nr 58 kehtestatud TAT käskkirjaga.

2. Käskkirja sisu

TAT käskkirja muutmise käskkirja **punktiga 1.1** tuuakse rohkem sisse paindlike ja uudsete õpivormide kasutamise võimalusi, et mitmekesistada ja rikastada keeleõpet vanglates.

TAT muutmise käskkirjaga muudetakse mõnevõrra fookust pakkumaks kinnipeetavatele rohkem uusi ja paindlikke õppevorme juba praegu riigieelarvest pakutavate tasemeõppe (A1, A2, B1, B2, C1) kursuste kõrval, jättes ühtlasi alles võimaluse pakuda vajadusel tasemeõppe kursuseid ka edaspidi TAT käskkirja raames. Eraldiseisvate osaoskuste kursused või muud paindlikud keeleõppe vormid praegu vanglates puuduvad ning seega TAT tegevusega pakutakse lisaväärtust olemasolevale riigikeele õppe korraldusele vanglates.

Täiskasvanute riigikeeleõppe korralduse üle peetakse arutelusid Sidusa Eesti arengukava juhtkomisjoni kohtumistel ning Haridus- ja Teadusministeerium poolt 2016. a loodud regulaarselt koos käivas Riigikeele nõukojas¹, mille eesmärgiks on mitteformaalne infovahetus erinevates ministeeriumites rakendatavate täiskasvanute eesti keele õppe alaste tegevuste teemadel. Aasta-aastalt märgatavalt kasvav sisseränne ning samaaegne majandusolude halvenemine on tekitanud vajaduse täiskasvanute eesti keele õpet korraldada piiratud ressursidega. Sellest lähtuvalt on Kultuuriministeeriumi (KuM) soovitus ja üldine valdkonnaministeeriumide suund täiskasvanute tasuta eesti keele õppe

¹ Liikmed on: Haridus- ja Teadusministeerium, Kultuuriministeerium, Integratsiooni Sihtasutus, Töötukassa, Keeleamet, Siseministeerium, Justiitsministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

võimaldamisel mitte suurendada õppe mahtu, vaid parendada õppe kvaliteeti, prioriseerida sihtrühmi, mitmekesistada õppevorme (sh iseseisev ja veebiõpe) ning keeleõpet selgemalt eesmärgistada (lähtuvalt konkreetse sihtrühma praktilistest vajadustest ja motivatsioonist)². Sarnast eesmärki täidab ka TAT käskkirja muudatus.

Haridus- ja Teadusministeerium on koostamas ülevaldkondlikku täiskasvanute eesti keele õppe tegevuskava aastateks 2024-2029, mis lähtuks juhtprintsipiist, et kuni tasemeni B1 on eesti keele õppe võimalused laialdaselt kättesaadavad, kõrgematel tasemetel pakutakse õpet sihtrühmadele, kellele on kehtestatud keeleoskuse nõuded ja kelle keeleoskus on strateegilise tähtsusega.

Riigikeele nõukoda lähtub uutest suundumustest, mh KuMi 2023. a tellitud (ja aasta lõpus avalikustatud) uuringust „Täiskasvanute eesti keele õppe korraldus piiratud keelekeskkondades“³, mis soovib luua õppeprotsessi variatiivsust, et õppeprotsess sobiks rohkematele õppijatele, samuti, et see võimaldaks õppijat kiiremini vastavalt edasiminekuale gruppi paigutada (nt jagada kursus, mis koosneb 120 tunnist, väiksemateks tükideks ehk ampsudeks, 30+30+30) ning kasutada kaasaegseid õppemetoodikaid ja kohandada neid selliselt, et need toetaksid aktiivset keeleoskust, st aitaksid õppijal liikuda võimalikult palju keele produtseerimise poole ning toetaksid keele kasutamisel turvatunde loomist. Muid paindlikke õppevorme muukeelsetele juba kasutab oma tegevuses Integratsiooni Sihtasutus (INSA). Alates 2023. aasta lõpust teeb Justiitsministeeriumi vanglate osakond tihedat koostööd INSA kolleegidega, et muuta kinnipeetavate keeleõppeteekond ja lõimumistegevused võimalikult sarnaseks samale sihtrühmale vabaduses pakutavate teenustega⁴. Lisaks võrdsele kohtlemisele toetab see isikute sujuvamat sulandumist ühiskonda ja lubab tunda ennast sotsiaalses plaanis võrdse ühiskonnaliikmena ning toetab vajalike teenuste tarbimise jätkamist vabanemisjärgselt.

Kuna riigieelarvelistest vahenditest korraldatav komplekssete tasemekursuste süsteem on vanglates hästitoimiv ning arvestades uusi suundumusi riigi keele õppe korraldamisel, plaanitakse TAT käskkirja raames korraldada eelkõige osaoskuste kursusi ja erinevaid teisi paindlikke õppevorme ning aktiivset keeleoskust arendavaid tegevusi – sealjuures kõik tegevused panustavad järgneva keeleoskustaseme saavutamisse (A1, A2, B1, B2 ja C1) ning aitavad kaasa riigieksamile edukale sooritamisele. Osaoskuste kursused (sh suhtluskursused) ja tasemekursused peavad üksteist täiendama ning sisuliselt peavad mõlemad viima kõrgema keeletaseme saavutamiseni.

Sarnaselt tasemeõppega, testitakse enne osaoskuste kursustega alustamist osaleja taset ning osaoskuste õppe rühmadesse on planeeritud maksimaalselt 15 kinnipeetavat, arvestades ka õppijate motivatsiooni ja õppimisvõimega. Tasemekursustel tasemetel A1-C1 on ettenähtud mahuks kuni 240 tundi (A1 kursusel 120 akadeemilist tundi ning A2, B1, B2 ja C1 240 akadeemilist tundi) ning keskmiselt jääb see 6-7 kuu pikkuseks kursuseks. Osaoskuste kursuste maht ja kestvus on oluliselt väiksem ja kujuneb vajaduspõhiselt. Õppevormide variatiivsus ning piisav hulk keeleõpet toetavaid tegevusi võimaldab kinnipeetaval kujundada tema võimetele ja vajadustele vastava keeleõppeteekonna, kus liikumine ühelt kursuselt või keeleõppetegevuselt teisele toimub sujuvalt ning pikemate vahepausideta, ühtlasi võimaldab see lühema karistusajaga kinnipeetavatel osaleda erinevates (ja ka lühemates) keeleõppetegevustes.

Paindlike õppevormide, sh osaoskuste kursuste kasutamise vajaduse tingib ka TAT sihtrühm. Kuigi vangide riigikeeleõppe puhul on tegemist vabaduses pakutava täiskasvanute tasemeõppega, vajavad kinnipeetavad tihti täiendavat motivatsiooni - sageli on isikutel vähene õpiharjumus, puudulik

² KuM (2024). *Keeleõppe prioriteetsete sihtrühmade analüüs*. (avaldamata)

³ Kaldur, K., Pertšjonok, N., Toomik, K., et al. (2023). Täiskasvanute eesti keele õppe korraldus piiratud keelekeskkondades: Kultuuriministeeriumi haldusala. Balti Uuringute Instituut. lk 72-73. <https://www.kul.ee/uudised/uuring-taiskasvanute-est-keele-oppes-uha-olulisem-oppijakeskne-lahenemine>

⁴ Vangistuse valdkonnas kasutatakse selle kohta terminit normaalsusprintsip – vanglas isiku vabadust piiratakse ainult füüsiliselt, kuid sotsiaalteenuste osas jääb ta jätkuvalt ühiskonnaliikmeks.

enesejuhtimise oskus ja nõrk riigiidentiteet. Paindlikud õppevormid võimaldavad kursusi pakkuda vajaduspõhisemalt ja sobilikuma koormusega.

TAT käskkirja muutmise käskkirja **punktiga 1.2** luuakse selgemad võimalused (sarnaselt keeleõppele) ka lõimumistegevuste arendamisel kasutada kasutajakesksemaid lahendusi ja disainmõtlemist.

Disainmõtlemise rakendamise väljundid on mh teenus-, info- ja õigusdisain. TAT käskkirja tegevustes võidakse teenusdisaini kasutada näiteks keeleõppe või lõimumismetoodikate arendamisel, õigusdisaini näiteks vanglasiseste juhendite lihtsustamiseks ning infodisaini näiteks lihtsas keeles teadete edastamiseks kinnipeetavatele või meediatarbimise koolitusi.

Maailmapraktikas tuntud⁵, kuid Eestis veel vähekasutusel olevat õigusdisaini eesmärk on muuta õigus kõigile kättesaadavamaks ja funktsionaalsemaks. Õigusdisain kätkeb kasutajakeskse lähenemisega juriidiliste tekstide ümber struktureerimist, keelelist lihtsustamist ja visualiseerimist, sh kliendi kaasamist eeltöösse, protsessi ja lõpptulemuse testimisse (vajadusel uue või täiendava protsessina). Kuna selges ja lihtsas eesti keeles teksti koostaja on arvestanud sihtrühma võimete, vajaduste ja kontekstiga, võimaldab see lugejal sisuliselt paremini omandada talle edastatud infot ning teha selle põhjal teadlikke ja iseseisvaid otsuseid, Selgekeelseid sõnumeid koostades pööratakse võrdset tähelepanu nii keele- kui ka sisutoimetamisele, sõnumi edukale kommunikatsioonile ja infodisainile, kusjuures kõige tähtsam on alati **teabe kasutatavus**.⁶ Selge keel tagab infole juurdepääsu, kuna arvestab näiteks keeleõppijate või uussisserändajate eripäradega. Juriidiliste tekstide (nt vangla kodukord, vangla sisekorra eeskiri, vangistusseadus, juhendid ja kavad) lihtsustamine koostöös kinnipeetavatega on üks osa nii keeleõppest kui ka lõimumistegevusest. Lõimumisprotsessi keeleõppe sihttasemeks on B1 (iseseisev keelekasutaja), mis võimaldab inimesel iseseisvalt osaleda demokraatlikus ühiskonnas ning tunda end kogukonna liikmena. Seetõttu on lihtsustamise programmid suunatud praktilisele keelekasutusele, taotledes läbi õigustekstide lihtsustamise ja nende visualiseerimise, lõpp-eesmärgina suuremat lõimumist.

Õigusdisaini üks osa on lihtsustamine, mille tulemusena valmib TAT toetava tegevusena erinevatest õigusaktidest ning dokumentidest koondatud visualiseeritud, lihtsas keeles ja kasutajakeskselt disainitud juhendmaterjal kogu kinnipeetava teekonnast vanglast vabaduseni. Kinnipeetavad on kaasatud vanglasiseste kordade ja juhendite lihtsustamise protsessi praktiliste töötubade kaudu – see omakorda suurendab usaldust vangla vastu ning soodustab hiljem nende juhendmaterjalide kasutamist ja neis toodud infost lähtumist. Muutes kinnipeetavatele suunatud info paremini kättesaadavaks, kasvab isikute autonoomia enda elukäiku muutmise otsuste tegemisel, info otsimisel ning riigiga suhtlemisel. Hetkel on vanglates u 1850 kinnipeetavat, kellest ligi 50% on eesti keele oskus alla C1⁷. Kinnipeetavate suhtlusbarjäär võib olla tingitud kõrgest east, kognitiivsest häirest, vähesest funktsionaalsest kirjaoskusest, vähesest motiveeritusest, madalast haridustasemest või vaimse tervise häirest ning umbes 50-60% ulatuses moodustub sihtrühm muust emakeelest tingitud suhtlusbarjääriga kinnipeetavatest.

Lõimumist soodustavate haridusprogrammide pakkumisel vähesema eesti keele oskusega kinnipeetavatele, on oluline, et need toimuksid mh lihtsas eesti keeles, motiveerides seeläbi nende aktiivset keelekasutust ning keeleõpingute jätkamist. Haridusprogramme vabaduses pakuvad eelkõige kultuuriasutused (nt muuseumid⁸ või kuntsiasutused⁹), kus tutvustatakse kultuuri, teadust vms

⁵ Vt nt <https://www.worldcc.com/Resources/Blogs-and-Journals/Contracting-Excellence-Journal/View/ArticleId/11370/Design-thinking-the-secret-to-simplifying-contracts>; <https://www.worldcc.com/Research/Contract-Design-Simplification>; <https://visualcontracts.eu/studio/>; <https://juro.com/learn/legal-design>

⁶ Vt nt <https://eki.ee/teatmik/mis-on-selge-keel/>; <https://plainlanguagenetwork.org/plain-language/what-is-plain-language/>

⁷ Justiitsministeerium: vangiregistri väljavõtte seisuga 22.12.2023

⁸ Vt nt <https://muuseum.ut.ee/et/haridusprogrammid>, <https://www.tallinn.ee/et/teenused/haridusprogrammid-koolidele-ja-lasteaedadele>

⁹ <https://www.kunstihoone.ee/haridus/>

kaasaegseid õppemeetodeid kasutades. Haridusprogrammis vanglates saavad toimuda nt videoloengute vormis või kutsutakse koolitaja vanglasse.

TAT käskkirja muutmise käskkirja **punktiga 1.3** täpsustatakse abikõlblikke kulusid ja näitlikustatakse planeeritavaid tegevusi.

Nii KuMi tellitud uuringus¹⁰ kui INSA praktikas peetakse oluliseks teenuseks keeleõppenõustamist, sest see võimaldab soovitada õppurile sellise keeleõppeteekonna, mis vastab tema võimetele, vajadustele, motivatsioonile, hoiakutele ning õpioskustele ja -stiilile. Samas muudab kliendi kaasamine õpiteekonna kujundamisse keeleõppe paremini sihistatuks ning õppija jaoks eesmärgistatuks ja enam õpirõõmu pakkuvaks, vähendades seeläbi õpingute katkestamisi. Punkti tuuakse rohkem sisse näitlikke koostöövorme TAT raames kavandatavatest lõimumistegevustest ja neil osalevatest ühiskonnategelastest.

TAT käskkirja muutmise käskkirja **punktiga 1.4** täpsustatakse abikõlblikke kulusid ja loetletakse paindlike õppevormide kasutamiseks vajalikke materjale.

Osaoskuste kursuste keeleõppes kasutatakse spetsiaalselt vanglateenistusele väljatöötatud õpikuid tasemetele A1-B1 ning teisi keeleõpetajate ja INSA poolt soovitatud õppevahendeid, sh sõnaraamatuid, vestmikke, harjutuste kogumikke, iseseisvaõppe ja paralleeltekstidega õppematerjale, sõnakaarte, keeleõppepäevikuid jmt. Õppematerjale hangitakse vastavalt sihtrühma vajadustele.

TAT käskkirja muutmise käskkirja **punktiga 1.5** täpsustatakse abikõlblikke kulusid.

Integratsiooni valdkonnas luuakse pidevalt uusi õppe- ja infomaterjale, mida on eesmärgipärane kasutada ka vanglas, nt videoloengud, audiovisuaalsed materjalid, mängulised õppemeetodid, kaasaegsete eestikeelsete Eesti filmide ühisvaatamine (kus võib kõne alla tulla nt litsentsi- ja autoritasude küsimus) koos järgneva juhitud aruteluga vms.

TAT käskkirja muutmise käskkirja **punktiga 1.6** nähakse ette, et osaoskuste kursustel ja teistel paindlikel õppevormidel osalemise eest kinnipeetavale tasu ei maksta.

Vangistusseaduse § 34¹ lg 3 põhinev Vabariigi Valitsuse 28.06.2007 määrus nr 182 „Kinnipeetavale õppimise eest tasu maksmise määrad ning tasu arvutamise ja maksmise kord“ näeb ette kinnipeetavale õppimise eest makstava tasu määrad, arvutamise ja maksmise korra, kuid ei täpsusta tasu maksmist keeleõppe tasemete põhiselt. Vangistusseaduse kommenteeritud väljaandes selgitatakse vastatavat sätet järgmiselt: otsustus maksta kinnipeetavale õppimise eest tasu kujutab endast vanglate diskretsiooniotsust haldusmenetluse seaduse (HMS) § 4 mõttes, milles tuleb HMS § 56 lg 3 kohaselt kaalutusvigadeta ära näidata tasu maksmist või sellest keeldumist põhjendavad asjaolud.

A1 taseme eest vanglad kinnipeetavale õppimise eest tasu ei maksa, kuna see ei ole võrreldav täismahuliste 7 kuu pikkuste kõiki nelja osaoskust käsitlevate 240 akadeemilist tundi kestvate tasemekursustega (A2-C1), mis seaks kinnipeetavale olulised piirangud osaleda teistes hõivetes (nt tööhõives) ja mis sunniks kinnipeetavaid nende vahel valima (õppimisele võidakse eelistada töötamist kui kiiremat teed sissetuleku teenimiseks). A1 taseme kursus kui sissejuhatav lühikursus (120 akadeemilist tundi, 3 kuud) on kõrgematest tasemekursustest poole väiksema mahuga ning ei ole õppurile nii koormav, et selle kõrvalt ei oleks võimalik töötada. Sama analoogi saab kasutada osaoskuste ja teiste paindlike õppevormide puhul, mis pigem toetavad tasemeõpet lühikeste ja väiksemahuliste kursuste pakkumisega, mis ei takista samaaegset töötamist. Sarnaselt A1 taseme kursustele, ei lõpe osaoskuste ja teised paindlike õppevormide kursused riigieksamiga, mis on üheks

¹⁰ Kaldur, K., Pertšjonok, N., Toomik, K., et al. (2023). Täiskasvanute eesti keele õppe korraldus piiratud keelekeskkondades: Kultuuriministeeriumi haldusala. Balti Uuringute Instituut. lk 15, 63, 66, 73, 75-77, 81. <https://www.kul.ee/uudised/uuring-taiskasvanute-est-keele-oppes-uha-olulisem-oppijakeskne-lahenemine>

oluliseks eelduseks õppimise tasu maksmisel. Hetkel osaoskuste kursusi või teisi paindlikke keeleõppe vorme vanglates ei pakuta.

Osaoskuste ja muude paindlike õppevormide kursustel osalemise eest õppimise tasu mitte maksta on kooskõlas ka vangistusaja lühenemise trendidega ning vabaduses korraldatava täiskasvanute riigikeele õppega. Karistusaegade ja vangide arvu vähenemise tõttu on jäänud vähemaks ka kinnipeetavaid, kellest saaks moodustada 15 inimesega õpperühma 7-kuu pikkusel A2-C1 tasemekursusel õppimiseks, mistõttu teiste paindlike õppevormide kasutamine vangla praktikas on vältimatult vajalik. Kuna viimaste aastate statistika näitab, et huvi ja vajadus eesti keele õppimise järele (vabaduses) on järjest kasvanud ning samas riigi ressursid on piiratud, on võetud üldine suund suurendada ka õppija enda omavastutuse määra. Vanglad pakuvad juba praegu kvaliteetseid riigieelarvest rahastatavad riigikeele tasemeõppe komplekskursusi A2-C1 tasemel, mis toimivad hästi ja sobivad paremini pika karistusajaga ja suurema võimekusega kinnipeetavatele.

Lisaks õppevormide mitmekesistamisele (A1 tasemekursus, osaoskuste kursused, pehmed õppevormid, keeleõpet toetavad tegevused, keelepraktika vms), on täiskasvanute keeleõppes suundumus instrumentaalse (rahalise) motivatsiooni tekitamise asemel suurendada kinnipeetavates sisemist motivatsiooni eesti keelt õppida ning seda pakuvad eelkõige paindlikud ja vajaduspõhised õppevormid.

TAT käskkirja muutmise käskkirja **punktiga 1.7** täpsustakse kulu tasumist tõendavate dokumentide esitamist. Kuivõrd TAT käskkirja elluviija on riigiasutus, ei pea ta 12.05.2022 Vabariigi Valituse määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ § 24 lõike 3 kohaselt esitama kulu tasumist tõendavaid dokumente. Muul juhul (nt kui projekti partneriks ei ole riigiasutus) võib rakendusüksus nõuda ka kulu tasumist tõendavaid dokumente.

3. Käskkirja vastavus ELi õigusele

TAT käskkirja muutmise käskkiri vastab järgmistele ELi määrustele:

- a) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid;
- b) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1057, millega luuakse Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1296/2013.

4. Käskkirja mõjud

TAT käskkirja muudatuste rakendamise kaasnemate kuludega on arvestatud TAT sekkumiste ja tegevuste planeerimisel ja nende rakendamine toimub TAT käskkirja eelarve piires. Elluviija esitab rakendusasutusele TAT käskkirja sekkumiste ja tegevuste kulud ja selle põhjendused üks kord aastas tegevuskava esitamisega. Samas võivad TAT käskkirja muudatused tuua edaspidi kaasa muudatuse eelarve jaotuse prognoosis kahe tegevuse – keeleõpe ja lõimumistegevused – vahel, kuna lõimumistegevuste raames võib toimuda ka keeleõppe arendamise ja praktiseerimisega seotud tegevusi, mida eraldi keeleõppe alt enam ei ole vaja teha.

5. Käskkirja rakendamine

TAT käskkirja muutmise käskkirja punkt kulu tasumist tõendavate dokumentide esitamise osas rakendatakse tagasiulatuvalt alates käskkirja algse teksti rakendamisest, s. o alates 1. septembrist 2023, kuna see üksnes täpsustab TAT käskkirja esialgset teksti. Ülejäänud TAT käskkirja muutmise

käskkirja punktid rakenduvad alates 1. jaanuarist 2024, kuna 2024. a tegevuskava esitamisel on uute tegevustega juba arvestatud.

6. Eelnõu koostöölastamine

Käskkirja eelnõu esitatakse koostöölastamiseks eelnõude infosüsteemis Rahandusministeeriumile, Siseministeeriumile, Haridus- ja Teadusministeeriumile, Kultuuriministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Riigi Tugiteenuste Keskusele, seirekomisjonile ja Euroopa Komisjonile.